

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Lvgdvnensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68899)

didit. Infirmus é discipulis vnus deploratusque à medicis, cum se nostrorum vnus suasu B. Patri Ignatio commendasset, illius icunculam collo inferens conualuit.

A Æ N T I N V M oppidum ad vigesimum ab vrbe milliare est, quo æstiuus mensibus é nostris missi duo ex Episcopi sententia, senos ipsos menses aduolantium turbarum confessionibus, vt plurimum vitę totius, impenderūt, exercitijs aliquos adiuuerunt, impigre præstiterunt quęcunque procurare de more Societas solet. Ad Christum reuocauere palantes hæreticos multos, atque in ijs Archilynagogum cum germanis fratribus tribus, cuius in domo Caluiniani mysteria sua, ministeriaque exequabantur. Ipse oppidi dominus & præpositus Ecclesię, alijque institutum sibi nostrum experierunt.

P R O V I N C I A
L V G D V N E N S I S.

H A B V I T hæc Prouincia Socios duos & sexaginta supra ducentos, in Collegia sex, vnam Probationis domum, & vnam Residentiam distributos: est enim hoc anno, sub initium Decembris, restitutum Diuionense Collegium, ex quo ante annos nouem, turbulentis Gallię temporibus nostri excefferant. Ex hoc numero sunt centum tredecim Sacerdotes, quorum sexdecim etiam Professores, duo vero Nouitij: ex ceteris Magistri triginta duo; Scholastici triginta; Coadiutores vnde sexa-

desexaginta; Nouitij triginta. In Collegio Auenionensi numerati sunt septuaginta duo. In Turnoniensi quadraginta. In Camberienſi triginta. In Diuionenſi tredecim. In Anicienſi triginta tres. In Biterenſi viginti ſeptem. In Reſidentia Albenacenſi decem. In Domo Probationis triginta ſeptem. Admiſſi in Societatem vndeuginti; obijt vnus Coadiutor Turnoni Andreas du Truy, octogenarius, multæ pietatis, laboris indefatigabilis.

COLLEGIUM AVENIONENSE.

FREQUENTISSIMO gymnaſio ſatis vberes hoc anno fructus contulit in horrea Domini. Scholaſtici numerantur ad mille ſexcentos; qui magnam partem repetita à puero peccatorum confeſſione, animum expiarunt. Cauſa hæc fuit. Qui è noſtris præfectus minori Sodalitati B. Virginis, in qua numerofa iuuentus exercetur ad pietatem, cum videret pleroſque in virtutis ſtudio, non mediocriter officere ſtudioſis; omnes acriter cohortatus eſt ad inſtaurationem voluntatis illius, qua ſe primum quiſque Virgini Matri conſecraſſet: ſi qui nollent, ſolui ſacramento placere, & ex albo Sodalium deleri. Conſpirarunt Adoleſcentes eximij quinquaginta ſupra centum, & præmiſſa totius vitæ confeſſione, propoſitoque colendi Virginem ardentiffime renouato, Kalend. Ianu. ſolenni apparatus in Oratorio formulam ſuæ dedicationis, ſuo quiſque ordine, ante Eucharistiæ ſumptionem, magno omnium ſenſu, gemituque multorum

multorum nuncuparunt. Affirmabat deinde nos-
ter Sacerdos, qui rem diuinam fecerat, caelestem
illis panem prabiturus, nunquam se tam acribus
ad perfectionem stimulis, quam illo in tempore
fuisse concitatum.

VALUIT illa res vehementer, non modo ad
illius Sodalitij bonam disciplinam, sed aliarum
etiam Congregationum, totiusque Gymnasij ex-
emplum. Nam Sodalitas maior, quæ tota parte
constat ex primarijs ciuibus, non verita sequi ve-
stigia puerorum, quæ virilem ducerent ad virtu-
tem; die ipso Pentecostes simili facto, similem
inijt à Virgine gratiam. Hæc instauratio, torpo-
rem, & veternum excussit omnibus, vnde noua
repente, & vegeta facies exiit pietatis. Idem vo-
luit imitari Congregatio Seminarij, similes vt ex-
periretur vires animi renouati. Ita gliscente ex-
emplo, plurimi rapti sunt ad imitationem, tanta
contentione, vt confessionibus excipiendis, toto
semestri vix sufficerent Sacerdotes. Hic Sodalium
feruor, hos dedit fructus.

CIVIS, & matura ætate viri alij, qui frequen-
tant maius Sodalitium, Christianæ pietatis officia
strenuè exercent, tributi in vices xenodochia, no-
socomia, custodias inuisunt: hospites, ægros, vin-
ctos, alloquuntur, sustinent, aliena, suaque mise-
ricordia: vnus ex illis fuit ad exercenda in oppido
proximo iudicia delectus, qui multas pecuniaras,
si qui tenuiores soluendo non erant, pro eis ipse
de suo dissolueret. Alius urbano Magistratu fun-
gens, eum, à quo læsus erat, peramanter comple-
xus in Sodalium cœtu, sibi Sodalibusque magnam
fecit opinionem Christianæ charitatis. In minore
Sodalitib plurimi pro pudicitia, ne sibi eriperent,
fortif-

fortissime dicertarunt. Suscepta frequens carnis maceratio per verbera, & cilicia, multaue alia studia, quæ nec vbiq; nec semper vfitata.

PVLCHERRIMVM fuit sæpe spectaculum prouinciarum, quæ conterminæ sunt huic vrbi, nobilissimos, ac spectatissimos adolescentes, Baronum, Comitumque stirpem, ipso in cætu sociorum, ædem B. Virginis statis diebus euerere animosè; sordesque ipsas; palam videntibus cunctis, extra Collegij septa cum contentione efferre; aliaque obire munia, signa generosæ humilitatis. Insolens vrbis totius concursus in ædem fuit die annunciatæ Virginis; adeoque pertinax, vt cum paucos admitterent loci angustia, alij extra limen pluuiam perpetuam tolerarent, donec decedentes alij sibi aditum darent. Ingressi sunt varias Religiones è Sodalibus tam multi, vt posteriore semestri singulis propè hebdomadis aliqui, vel palam mundo nuntium remitterent, vel quo die pedem in Religionem inferebant, socijs se improviso iuberent commendari. Ità insperata à mundo defectio, cunctatores plerosque impellebat.

NEQVE segnior ciuibus, quam discipulis nauata opera, confessiones generales auditæ frequentissime: Quatuor sacella, singula in singulis custodijs ad victorum solatium extructa, nostris curantibus, & instructa; prouisumque, ne desint Sacerdotes annua pensione conducti, qui statis diebus ibi sacrificent, victisque Sacramenta ministrant. Multis subuentum, quos exigua pecunia inopes ibidè constringebat: venia etiam fontibus sæpe impetrata, quos vel error, vel improborum societas, incautos compegerat in vincula. Ciuis honestus damnatus ad triremes causa leui, non leui

susur-

fufurronum calumnia, vnins è nostris precibus condonatus. Catechismus in Nosocomio præsertim explicatus, vt hominum beneficentia, præsentibus agris, facilius alliceretur.

PERICLITANTI virginum pudori subsidium allatum, & persuasæ Matronæ honestissimæ, vt in suis domicilijs receptas, docerent honestatem: quarum iam lapsa erat pudicitia, vel coactæ sunt in domum coëmptam publicè, vt mutatione vitæ eluerent flagitium; vel reuocatæ ad saniora consilia, Matronis diuitibus in fidem, & curam traditæ; vel denique maiori quorundam liberalitate, viris in matrimonio collocatæ. Numerus earum fuit maximus, sudauitque sane in isto negotio nostri concionatoris eloquentia; qui efficaces, & bene longas, ad eum sæpe finem, conciones instituit. Neque minus constans fuit alterius Sacerdotis industria in cogenda stipe, qua hæretici, qui vel exheredes à parentum errore ad nos transfugiunt, vel calamitosi apud suos, eiurata hæresi, Ecclesiæ respiciunt misericordiam. Nam quamuis Summi Pontificis paterna cura maxima est, & insignis liberalitas, tantus tamen affluit vndique numerus egenorum, vt non sufficiant viceni nummi, in singulos menses huiusmodi pauperibus assignati: quare ne retardaretur multorū conuersio, & ij qui iam resipuerunt tenerentur; priuatorum ostiatim sæpe est sollicitata benignitas.

EXCVBABAT in muro miles veteranus iniurio cælo, summa hyeme; is nocte media, vi & rigore frigoris, actus in mentis intemperie, detestabiles in cælum voces iacit; Superos, Deum ipsum maledictis horrendis lacessit, dæmoni suum deuouet caput, eiusque implorat ignes; præsto fuit extemplo,

plo, & quod reliquum erat noctis, eius oculis importunissimè obuersatus est; tùm verò tremere infelix, vibrari, torquente conscientia; neque tamen vestigium mouere posse, vel hiscere, donec tandem eluctata vox, in salutare IESV nomen erupit; quo simul nomine, simul signo crucis, immane spectrum repulsum euanuit; & respectante numine, cum animo spem veniæ recipiens effunditur in lacrymas: appetente deinde auro-
ra, confugit in nostrum templum, præsentius ægritudini suæ remedium quæsiturus, inuenit magno suo bono; diuinæ prouidentia consideratione, ad Deum amandum vehementius inflammatus.

MAGICAM quidam diutissime fecerat, eratque in ea nefarie insignis; is cum venisset in familiare colloquium cum quodam e nostris, ad penitentiam deductus est; libros artis suæ plurimos, phialas, pateras, imagines, & similia comburenda dedit; dæmones duos, quibus facinororum administris utebatur, abiecit; quod ut faceret, vix tandem impetratum est, propter iterata, firmatâque horrendis execrationibus pacta, quibus se illis per annos plurimos singulis hebdomadis, incenso prius thure deuouerat. Ereptus demum nefariæ seruituti, & in libertatem filiorum Dei adsertus, affirmabat quatuor dæmonum legiones, propè hanc urbem statiuâ habere certis locis, vnde excursions facerent: ad scelera instiganda, paratum semper vel subsidium maleficis, vel irritamentum sceleratis. Hæc in vrbe gesta. Quæ sequuntur manipuli sunt eorum, qui missi ad colendas vicinas ciuitates, & oppida; Massiliam, Aquas Sextias, Arelatas, Arausicam, Montem Pessu-

Pessu-

Pessulanum, Nemausum, Aptam, Albenacum, Cistariacum, Montem-Aymarium, Mannescam, Metas, Paternas, Vifannum; quibus quatuordecim urbibus, totidem concionatores, ex hoc collegio, cum sociis concessi, haud exigua fanè messem collegerunt, Aduentus & Quadragesimæ tempore, vel pluribus etiam mensibus, in eodem opere continuatis: præter eos, qui subsidiarij, ad inopinatas necessitates in minora oppida, reliquo anni tempore, missi, vicos, pagos, castella obierunt oppidanorum magno fructu, pari Societatis nostræ fama. Ex his breuiter ea colligabo, quanquam diuersis gesta locis, quæ similitudo rerum coniunxit.

P R Æ C I P V V S prouentus fuit ex ijs agris, in quibus mixta tritico zizania; quales propter libertatem & impunitatem multi visuntur. Ducenti & amplius alicuius nominis ad Ecclesiam reducti sunt, quem in numerum non veniunt ij, qui priore semestri detestati sunt heresim Albenaci: nam missio illa, mediante anno, in certam, & fixam sedem versa, separatim recenset deinceps, quæ in ea vrbe gesta sunt; neque adnumeravi conuersos in Pessulano monte, de quibus hoc tantum generatim scribebat concinator nuper, qui ibi versatur, festam esse tantam hereticorum inclinationem in illa vrbe, quæ maxima est, vt nutent pæne omnes, & curiosissimè dubitent de vera Ecclesia. Quam occasionem commodissimam se arbitrati, ad hæresim funditus conuellendam; nec sunt etiam censi, qui Arausicæ ad Catholicos redierunt, quorum non fuit parvus numerus. Ducenti igitur illi præcipui, de quibus constat, fere omnes, non modò in vera Ecclesia fuerant; sed etiam in claustris

claustris Religionum variarum; & multi ex illis ter quaterue, vnus etiam sexies in diuersis ordinibus professi erant. Maxima illorum pars, Auenionem missa, à nostris concionatoribus, vel solemniter & palam coram Illustrissimo Prolegato, vel fidei inquisitore, vel priuatim, vt iubebantur, heresim abiurarunt; & in claustra vnde transfugerant, sponte inclusi sunt.

Hoc perinde factu, atque dictu facile videbitur ijs, qui non experiuntur, quid sit luctari, cum obstinatissimis hominibus, quos inolita consuetudo flagitij, sacrilegæ nuptiæ, filiorumque greges, & impunitas in scelere retinent; desertæ vero disciplinæ difficultas & horror deterrent, in quibus denique conscientiæ aculei iam languidiores hebescunt, repulsa animi obdurati. De vno, aut altero tantum memorabo, quia similes alijs fuerunt causæ conuersionis. Vir valde literatus, cum ad nostros salutis causa confugisset, illisque sese arctius agglutinasset, quod in ijs tantam se deprehendere diceret humanitatem, quantam in Ministris suis execraretur arrogantiam; doctus tandem in fide Catholica, Calvinianam sectam detestatus est, piusque libellum animi sui serio commutari, restem dedit in vulgus. Nemausi capularis admodum senex hæresi ipsa Calviniana senior, nam annum agebat quintum & nonagesimum, ex quibus quinquaginta totos egerat hæreticus, quinto die quàm Ecclesiæ reconciliatus est, excessit è viuis: illum sic ad se traxit Dei prouidentia. Egestate, senioque confectus, in Xenodochio demum receptus, cum videret, qua sollicitudine ægris, & moribundis adessemus; cœpit ad circumiacentes ægros dicere de hæreticorum Ministris; non perinde

inde in ipsis elucere charitatem: quare ex hospitali
domo extrusus est, paucis ante mortem diebus.
Quæ illum inhumanitas ita commouit, ut non
dubitaret, quin apud illos vera esset fides, apud
quos constaret plus esse charitatis: Ita quâ liber-
rime indignatione incensus, quâ diuinæ bonitatis
funiculis illigatus, in Ecclesiam reductus est.

A L I V S Metis, oppido prouinciæ, à puero hæ-
reticus, iam decem annos simulabat Catholicum.
Ventitabat in Ecclesiam, concionibus intererat,
sermone de hæresi miscebat nunquam, nihil ei
deesse videbatur, præter fidem, ac præsertim de
augustissimo Eucharistiæ Sacramento: ausus est
tamen aliquando accumbere sacris epulis, & ore
impurissimo panem viuificum contingere, quem
animo nefario detestabatur. Vix salutarem hostiam
eius ori sacrilego Sacerdos inseruërat, cum in
aterrimum conuersa est carbonem; qui stridentem
inter comminantes malas, tanta consternatione
miserum deiecit, ut ex tempore hæresim execra-
tus, & generali confessione à nostro conciona-
tore expiatus, sanctissimè vitam instituerit; & iam
sine simulatione, mirantibus oppidanis, in asper-
tate suscepta perseueret. Ad Montem-Aimarium
è Catholico & Religioso, Apostata, hæreticus, &
Minister impietatis, magna hæreticorum volup-
tate, & gratulatione audiebatur, in opprobrium
Catholicorum; de quibus, in eo vno, triumphare se
gloriabantur. Is a nostro concionatore conuentus,
admonitus, obiurgatus, victus, fractusque est; &
ipso peruigilio festi sanctissimi Sacramenti in ocu-
lis & auribus omnium repudiata hæresi, Ecclesie
redditus est. Atque ut animum verè pœnitentem
testaretur, exemploque prodesset, quibus nocue-
rat:

rat : luce sequenti , in solemnī pompa , qua per urbem sanctissima Eucharistia circumfertur , sacco opertus , Crucis vexillum prætulit , frementibus hæreticis , triumphante vicissim plebe Catholica . Inde resumpto religioso habitu , in cœnobium suum remissus est .

VALVIT ad multorum terrorem , quod subiungo . Cistariaci mulier , ut viro hæretico obsequeretur , defecerat ab Ecclesia : Id ubi audijt noster concionator , mulierem adire , orare , instare , interminari , Dei iram denunciare , nisi ad mentem redeat : Illa omnia nihili pendere . Multis audientibus dicitare , se , si quid in ea re peccati esset , expiatarum ante mortem ; seram sibi pœnitentiam polliceri ; sibi interea deliberatum esse , marito parere , nihil ab hæreticis differre ; sequenti die cum eis communicare , & cœnam , quam vocant , sumere . Hic noster , quasi præfago instinctus spiritu ; fœdus igitur , inquit , perfida , cum morte pepigisti ? ea tibi tempus ad respiscendum , Deus tuæ pœnitentiæ aures dabit ? Ego verò tibi denuncio , affore sceleri tuo vlticem pœnam , quæ iam nunc tuis faucibus imminet , gulamque istam franget , simul hæreticæ cœnæ communionem polluetur . Illa nihilo secius ad audendum proiecta , subsannat minitantem . Postridie in hæreticorum synaxi accumbit cum marito : vix fatale frustum panis ori admouerat , cum corruit examinis : Deo palam faciente , quam sit indigna venia obstinatio peccantium ex certa , deliberataque malitia . Hactenus de hæreticis . Iam alij fuerunt fructus sacrarum concionum apud Catholicos , dissidentium pacificatio ; vnus Sacerdos sexaginta odia , quæ interpretatos inueterarunt , quæque recenti semper ali-

qua clade recrudescabant, radicitus abscidit; alter duella viginti condicta diremit, in vna vrbe, quæ in nobilitatis perniciem erant erupruræ; magnus pecuniæ numerus proprijs Dominis restitutus est; in exiguo oppido, summa fuit aureorum decem millium; longe maior in duabus maioribus urbibus.

AQVIS Sextijs, & Massiliæ, pecunia in templorum ædificationem, vel instaurationem liberalissime præbita. Cistariaci concionator, cum de ornandis altaribus verba fecisset, allata sunt ei statim quadraginta mantilia; singula, senis aureis nummis æstimata. Par fuit liberalitas in eos pauperes, quos pudor, & inopia conflictavit; sed Massiliæ præsertim, disseruerat super ea re concionator, sane potens & efficax in dicendo. Dimissa concione, egressæ templo Matronæ vicarim obibant urbem; quidquid erat ad manum pecuniæ, in calamitosos congerebant: vna inter ceteras iucundissimum Deo præbuit spectaculum. Ingressa ruinosam domum, fatiscentibus parietibus, perstillante tecto, lacinioso solo, parietinas verius quam domum: offendit in eodem grabato iacentes, virum, vxorem, liberos; morbo, illuue, fame confectos; mortuorum viua simulacra; accedit, affatur, consolatur; armillas, annulos sibi diripit; mundumq; omnem muliebrem aureum, quo erat ornata, proijciens in lectulum miserorum; isto, inquit, auro inopiæ vestræ succurrite, sarcite reatum. Neque eo contenta, domum cum redisset suam, baccatum magnis vnionibus aureum torquem, eodem mittit ad instaurandam domum, à qua maior miseris illis pernicius, quam à morbo aut fame timebatur.

NEQVE minor Confessionis, quam concio-
 num fuit utilitas. Aquis Sextijs flos totius ciuitatis
 eluit animi maculas generali confessione. Idem
 factitatum passim in alijs urbibus: singulare hoc
 Metis contigit. Adolescens luxuriæ paternæ pro-
 fusus imitator, audierat nostrum de confessionis
 generalis utilitatibus differentem; incessit iuuenem
 cupido experiendi, præsertim ad animi tranquil-
 litatem, ex iactatione cupiditatum obtinendam:
 colligit culpas omnes vitæ superioris, easque
 rite paratus eidem Sacerdoti confitetur. Confessi-
 onem sequuta est optata tranquillitas animi, & in-
 credibilis aduersus feroces ætatis impetus forti-
 tudo, admirabilis denique morum mutatio: per-
 gebat interea pater eius in veteri ratione; vitæque
 perditæ propositum, alea, comestationibus, luxu,
 constanter vrgebat; & filius id vnum voluebat a-
 nimo, quomodo patrem ad frugem traduceret.
 hoc placuit consilium, viros oppidi principes orat,
 vt sibi apud patrem testes adsint; Illis præsentibus
 & ignorantibus adhuc, quid tandem veller, sic pa-
 rentem aggreditur. Quæro, inquit, ex te, Pater
 coram viris istis honestissimis, num me pro filio
 tuo agnoscas? Percussus inusitata quæstione homo:
 Ego vero, inquit, fili te meum esse aio natum,
 teque, isto nomine vnicum amplector. Tum Ado-
 lescens; Quæro deinde ex te, quem scripturus sis
 hæredem? Hoc magis admiratus pater. Te inquit,
 vnum, iam nunc istis audientibus, hæredem ex asse
 facio, faciamque vt nulla re imminutum perue-
 niat ad te patrimonium. Hic excipiens filius; Vos,
 inquit, viri amplissimi, huius meæ voluntatis te-
 stes estote. Cedo iure hereditatis, quemuis alium
 heredem scribe, me ne in ima quidem cera, vnum
 modo

modo abs te impetrem. Id te per paternam pietatem, per Deum immortalem, exorari sine.

S V S P E N S I S expectatione testibus, Pater stupore defixus, vt respirare potuit; Quid vero, inquit, istud est filii? effare, si dari possint, Iuro me daturum. Id vero procliue est, inquit, natus, & difficultate caret: hoc si mihi das vnum, vt patrimonio caream, satis, superque locupletem me; si non das, in locuplete domo inopem me esse arbitror: Imo si non das, ne tuam quidem hereditatem cernam vnquam. Deierante iterum patre, se quidquid rogaretur daturum, si dari posset. O me beatum! exclamat Adolescens; Tu corporis mei, ego tui animi parens ero: Tu me Mundo genuisti, ego te Deo gignam. Peto abs te, Pater, id, quod tu tam sanctè obligatus negare non potes, quia non modo sine Dei offensa, sed summa etiam cum gloria præstari facile potest; Peto inquam, abs te, vt Patri Iesuitæ, concionatori nostro, confiteare omnes animi noxas; repetasque omnia fideliter à prima pueritia: & in eo filij tui exemplum sequare semel, qui tuum hæcenus toties est sequutus. Recipio ego tibi coram istis, tantam te inde animi voluptatem indepturum, quantam non possis fingere cogitando. Obortæ omnibus lacrymæ, ad talem pietatis imaginem; & pater vberius, clariorque illacrymans, id se esse facturum pollicetur: fecit magno animi sensu, & à confessione, domum cum rediret, rogatus à familiaribus, quæ tandem voluptas mulceret animum, manantibus abunde lacrymis: Tanta, inquit, vt iam mihi creata omnia acerba esse videantur, neque diutius vobiscum esse possim, nisi vos mecum vitam mutare decernitis, Nunc & pater & filius, vt antea turpissime flagitia

flagitia sectabantur: ita honestissimè concordēs
virtutem persequuntur.

COLLEGIUM TURNONENSE.

IN Auditoribus fuere non pauci Calvinistarum
filij, quos sui parentes hoc libentiùs ad nos
mittunt, quòd passim audiant, & probent re ipsa,
eos & in literis diligenter à nobis doceri, & in ce-
teris omnibus, perquam studiosè curari. Istis ta-
meti persuasum est, ac etiam exploratum, suos li-
beros haud diu posse versari in nostris Scholis,
quin sua etiam sponte Catholicam fidem appe-
tant, & amplectantur; tamen ad nos mittere non
desistunt: sed alij, aliis ducti rationibus, id faciunt:
euentu tamen fermè pari. Nonnulli quidem, quod
pueros domum, finitis studiis, reuocatos; reuo-
cari continuò posse confidunt, ab instituto rectæ
fidei: quæ spes rarò illis succedit. Alij verò, quod
cum Calvinus illis non tanti sit, vt non pluris
sint & liberi, & liberorum bona educatio; eos
& patiantur non modò fieri, sed viuere etiam
Catholicos, dùm nostram doctrinam vel hac Cal-
uiniani dogmatis ignominia, & iactura commo-
dè nundinari possint: Ex eo numero duodecim
circiter, eiurata priuatim hæresi, constantes per-
seuerant in fide, & pietate; quanquam aliquos ad-
huc retinet vel metus, vel reuerentia parentum,
ne se omnino prodant. Passus est vnus pater se fe-
riri Anathemate à verbi prædicantibus, atque mul-
tos iam menses excludi cœtu fidelium, vt loquun-
tur, & cænæ participatione potius, quàm euoca-

rit filium è nostris gymnasijs, Geneuam destinatum à ministris, vt & alios quosdam, quorum duo euocari quidem sunt à parentibus timidis, sed otiosi malunt esse domi, quam Geneuæ negotij sui malè gerentes; ij autem si quando in nostros incidant, statim ad eorum conspectum prorumpunt in lacrymas ex desiderio Scholarum nostrarum.

C E R T E cùm ex alijs, tum ex hoc maximè capite, inuidiæ atque odij erga nos materiam sumunt Calvinistæ, quos non fugit multos, vtilissimos futuros milites, eripi non modo suis prædijjs, sed totidem panè etiam expugnatores castrorum suorum, & instrui, & armari, in ea iuuentute, quæ ab eis ad nos transfugit. Hinc illa vora identidem inter ipsos iactata; hinc illi conatus de huius Collegij euerfione, quam vt à Rege Christianissimo importunitate extorquerent, hisce annis aureos centies mille, & eo ampliùs abs se oblatos impudenter prædicant. Suis porrò machinationibus effecerunt, quod vnum maximè nolebant, & minimè opinabantur, vt hæc Academia longè notior & celebratior esset apud remotiores provincias, ex quibus plerique studiorum causa in eam confluunt, iam inde ab excitata per Calvinistas in nos procella; idque ex intimis, vltimisque ad eò Gallijs, quò penetravit eiusdem Academiæ fama, æmulum nostrorum odij, & criminationibus, præter omnem spem, feliciter inuecta. In iuuentute autem ad pietatem informanda, non malè collocatã à nobis operam documento esse potest, quod delecti Adolescentes duo supra viginti, ex maiore numero extiterint, qui cum, Societate cupidius optarent, cooptari peritorum iudicio poterant omnes, nisi in domo probationis & locus, &
res

res in angusto fuissent. Sex tamen in ordinem allectis, reliqui bene sperare, & aliud tempus expectare iussi. In diuersas porrò Religiorum familias, ingenti perfectoris vitæ proposito, & studio, concessere ex reliquis auditoribus non pauci.

QVODAM loco cùm dies aliquot Sacerdos è nostris moraturus diceretur, contubernium militum procul aduolauit confessionis causa, & quidem cum hoc Societatis elogio, nunquàm sibi videri satisfacisse officio Christiano, neque animo tranquillo esse posse, nisi apud homines è Societate crimina expiassent. Nobilis Dynasta filium, à quo erat indignè habitus, atque etiam domo exactus, omnino detestabatur, omnique spe veniæ prohibebat. Interim ipse sibi Deum propitium nihilo adhibebat magis, quam se filio; cum fouendi odij licentiâ, Sacramentis pridem abstineret. Tandem tamen, vno è nostrorũ hortatore, aditum sibi ad Deum, per Sacramentorum vsum; filio ad ad se, per culpæ condonationem patefecit. Alius necem parenti suo iniustè illatam, morte percussoris iam pridem meditatus vindicare, Sacerdote vno ex nostris suadente, libenter remisit.

DESTINATI ex hoc Collegio plerique in loca vicina, remotaque, cùm Quadragesimæ, & Aduentus ieiunio, tùm alijs temporibus, frequentissimè; & vbique laboratum fructuose, atque inprimis in Diensi diœcesi, ea est apud Delphinates, fere in montibus, vallibusque posita, pagis & castellisque constans, potiùs quàm oppidis, longo sæpe tractu inter se distitis, quæque idoneis pæne destituantur fidei, morumque cultoribus. Has latebras Caluiniани suo ingenio oportunum locum nacti, cupide occuparunt; & veneno infece-
runt

runt suo; Eo missi sunt ab Episcopo duo ex nostris, ineunte fere Augusto, ex quorum trimestri labore in Catholicos, atque in hæreticos, fructus exitit haud vulgaris: profecturis tamen visum est non attingere fines suæ provinciae, inconsulto Delphinatum gubernatore; Ad quem cum de Episcopi voluntate, & missionis suæ capitibus breuiter retulissent, Ille, tamen Caluinista, sicuti alias sepe, tum etiam apertè significauit, se neque à nostris abhorrere, neque nostram operam in hæresi profliganda, sibi esse ingratham. Postea quàm enim paucis eos iusserat esse memores Regij Edicti, quo veritæ sunt turbulentiæ de rebus fidei altercationes, suamque operam liberaliter obtulerat, sicubi ea opus esset; perhumaniter dimissos iussit ire auspiciò.

A B isto digressi inciderunt in eius propinquum rei bellicæ præfectum, Caluini quoque sectatorem, à quo sunt in hæc fere verba comiter & honorifice appellati. Itis, Patres mei, vti video, in nostra montana ad exterminandos abusus, erroresque conuellendos; sed estne aliquid in quo authoritas, fidesque nostra vobis vsui esse possit. Atque hæc voce, vultuque congratulantis, & probantis cum dixisset, fausta est illis precatas. Certè aut paris, aut etiam maioris beneuolentiæ significatio, multis deinceps locis aduersum nos ab hæreticis profecta, vt nihil aliud boni præfagiat, veritati virtutique luculentum testimonium præstat. Posteaquàm ventum est in destinata loca excipiebantur amicè, & liberaliter tractabantur in ædibus hæreticorum, ad quos accedebant oppugnandos: & quidem præter ceteros à Dynasta non exigui inter eos nominis, & Caluini studiosissimo, totis

octo diebus tam honorificè habiti sunt, vt nihil supra expectari posset ab amantissimis Catholicis; cum interim idem palàm prædicaret feliciter secum agi, quod in huiusmodi hominum cognitionem venisset.

VALDE commouebat hæreticos, quod certum erat, clarumque nostros non suæ, sed alienæ causa utilitatis, in eos montes magno labore contendisse; allato scilicet secum viatico, ne cui graues essent. Atque ea res illis dignior laude videbatur, incundiorque accidebat; quod perspectum haberent adeoque iactarent palam, nihil vnquam tale fieri à suis Ministris, quos non animarum sed quæstus cupiditas in ea loca deducit. Varius autem fuit animorum motus in hæreticis, prout quisque affectus erat erga Caluini dogma. Multi eò adducti sunt vel publicis concionibus, vel priuatis colloquiis, vt inciperent de suo dogmate malè sentire; de Catholica verò doctrina & moribus, non paulò melius quam antea, sed omnino bene: non pauci verò, vt nostram non improbent vllò modo; certè, quia rationes se putant habere cur adhuc Caluino studeant, dolent vt quàm maximè, conunc primum venisse homines, à quibus Calvinismi turpitudine, & impietas detegatur, labefacteturque. Hunc porò suum dolorem haud sanè dissimulant; passim namque affirmant optare se præcaueri potuisse maturè, ne ad se iretur tanto suo malo: & istam nostrorum apud ipsos exigui temporis moram, ingenti pretio redimi. Ex multis, quæ in proximos collata sunt auxilia, ista seorsum ponemus.

DECEM è Caluini fæce ad Ecclesiæ puritatem emerferunt, & in ijs duæ nobiles matronæ: earum altera

altera

altera superiore anno eundem Sacerdorem, qui nunc missus est, audierat priuatim differentem de rebus in fide controuersis, cuius sermone adeo commota est, vt ab ea die nunquam animo con- quieuerit vsque in eam horam, qua Caluino apud eundem eiurato, ad Ecclesiæ Catholicæ pacem se contulit. Tum enim veluti discussis nebulis, incundissima illi exorta est mentis sensuumq; omnium tranquillitas; totis interea quatuor diebus, qui abiurationem proximè antecesserunt, ea non somnum cepit, non oculos clausit, cum identidem personarent aures illius huiusmodi vocibus, Quid agis misera? misera quid agis? perseuera, perseuera vt nunc es. Quæ voces valdè tenuerunt iis quatuor diebus, sed potior tandem fuit veræ fidei cogitatio, & amor veritatis. Affirmat autem se vnus tantum viri hæretici metu prohiberi, quominus Catholicos ritus palam profiteatur, & septem filios, totamque denique familiam secum adducat in castra Ecclesiæ, quod tamen præstabit si clam marito fieri poterit. Nongenti sacra exomologesi ritè expiati; ex iis quadringenti totius vitæ sordes eiecerunt.

CVIDAM iurisperito fuerat in votis totos viginti annos confiteri apud aliquem è nostris, quod postea quàm in aduentu nostrum impetrauerat, feliciter migravit è vita. Confluebant rustici ex nouenis, denisque paræciis in templum concioni destinatum, idque ex aratro, & ceteris operibus, per medias hæreticorum phalanges stupore attonitas, & in reditu rosariola è manibus pendencia, imagunculas galero affixas præferabant ludibundi, hæreticis mussitantibus, & propè consternatis. Redeuntès nostros, vix dici potest, quàm agrè abs sese auelli paterentur; quanta

quanta grati animi significatione constrata magnificè iumenta offerrent; magnam pecuniæ vim prope inferrent in sinum; Quæ omnia cùm modestè remitterentur, instituti nostri expasita ratione, à lacrymis non temperabant, à complexu ægerrimè diuellebantur. Romoni vicino in oppido, multa quoque vtiliter ad animorum salutem effecta concionibus habendis, Catechesi exponenda, confitentium maculis eluendis, sedandis propinquorum, aliorumque discordijs, hæreticis Ecclesiæ reconciliandis, & ceteris huiusmodi, ex Societatis instituto, præstandis. Eo in oppido Catholicum ægrotantem hæretici vicini adierunt per speciem officij, pietatisque, reuera tamen vt homini non ita cauto, inspergerent quædam de Caluini erroribus, quod & fecerunt, vt sibi videbantur, callidè; sed ea res non fefellit Catholicos, à quibus monitus qui aderat è nostris, moribundo adfuit in tempore, vt & haustum venenum propinato antidoto depelleret, & salubrioribus mentem eius reficeret epulis, Sacrosancta scilicet Eucharistia, quam præierat sedula de totius vitæ cursu confessio.

CUM florentibus vineis exitium afferret incredibilis vermiculorum copia, toto agro Romonensi fusa, indictæ publicæ preces, quibus semel, iterumque ritè peractis, derepente lues infesta oppressa est, & paucis post diebus omnino sublata. Alio loco accersitus notarius, qui extremam ægrotantis nobilis voluntatem scripto exciperet, apprehendit hominem interea de potestate mentis exisse: cui cùm cereum agnum, quem religiosè seruabat, ad collum appendisset magna fide, & pietate, derepente sanauit.

A D O -

A D O L E S C E N S vitæ depravatæ patris monita non ferebat, quin conuiuium ei facere solitus, ea nocte, qua nascentis Christi memoria colitur, impellente tetro spiritu, quem adstitisse sibi eo tempore, & infanda imperasse retulit, exiliens è lecto parentem decumbentem multis excepit verbis: sequenti deinde die popinam, & ganæ cogitans, pro consuetudine loci tantum adit templum, cum haberetur concio ab vno è nostris, Deoque ita providente, præter morem constitit, ea que audit, quibus planè immutatus est: vt sequenti nocte eadem hora, qua in parentem nefarias manus intulerat, bono quodam genio horrante, vt affirmavit, dormientem patrem adierit, prouolutusque in genua, multis lacrymis præterita noctis flagitium professus, & detestatus, veniam suppliciter rogarit. In oppido Catholicus erat vnicus, ceteri omnes Calvinistæ. Ille morti proximus, hærebatur Calvinumne ascisceret, Christo repudiato? vt erat parum certus de vera fide, & dæmon dubitationem augebat: quàm vt senserunt hæretici, accurrunt, & quò volunt faciliè impellunt hæsitantem; nostros verò qui aderant ijs diebus, omni aditu excludunt; sed ij, implorata magistratus ope, Regijque edicti proposita auctoritate, vix tandem admissi, ægrotum in fide confirmatum, & Sacramentis omnibus munitum, vt Catholico ritu excederet, magnè ius bono & vicinorum gaudio præstiterunt.

C V M Turnonius Comes, cui angustia nostræ, & perspectæ, & molestæ erant, nostris vsibus commodum necessariumque, splendori verò suo consentaneum esse pridem iudicasset, vt ad laxationem quædam nostrarum fieret accessio; hoc tandem anno in eam rem serio animum adiecit, & quâ

quà rationibus, quà authoritate impulit ciues, ut ea de re nobiscum transigerent ijs conditionibus, quas ipse non modo perficiendi negotij impulsor & author, sed stipulator, ac sponsor, etiam conceptas proposuit & perscribi curavit. Mox continuato pariete ab ædibus nostris ad illas veteres coemptas, inclusa est platea media inter vtrumque domicilium; extititque locus peropportunos, in quem, sublato à scholis omnium tumultu, transferrentur omnia rei familiaris ministeria. Veruntamen non hac parietum externorum procuratione, se continuit egregia voluntas Comitum optimi, cuius animo grauior iam pridem infederat cura rerum interiorum, & maiorum: ad quam se ipse hoc tempore acrius etiam accendit, ingenti studio amplificandæ & perficiendæ huius academij. Nam, qua est beneuolentia in Societatem, & propensione in reipublicæ bonum, egrè semper tulit deesse huic academij curriculum Theologicum, hoc est, non suppetere idoneos redditus ad illud instituendum fouendumque. Quos quo minus de suo iam attribuerit, neque voluntas neque facultas vnquam defuit, sed ipsa temporum ratio, & rerum nostrarum Gallicarum status obfuit: quæ simul ac erunt meliore conditione, quod propediem futurum haud dubiè spondet propensissima in Societatem, & luculentis iam argumentis probata Christianissimi regis voluntas; Comes deliberatum habet perducere huius Collegij redditus, ad duum millium aureorum summam, quæ satis sit curriculo Theologico integro, supra ceteras scholas adiungendo. Ceterum ex quo rescivit consilium suum, atque eximiam voluntatem de hac perficienda academia, non probatam modò, atque

que

que laudatam à Reuerendo Patre N. Generali, sed libenter etiam accupidè esse acceptam, cum in eam rem esset antea propensissimus, tanto factus est incitator, atque ardentior; adeoque id vnum illi cordi est, vt nullius rei, quàm huius mentionem libentius faciat; nullum quàm hunc sermonem cupidius persequatur. Bibliothecam porro nostram ornauit, & auxit clarissimus vir, & Societatis amantissimus, eximio munere commentariorum Tostati.

C O L L E G I V M C A M B E R I E N S E.

SACERDOTIS nostri suasu, tulit sententiam Senatus, qua medicis interdixit, ne secundo, aut tertio, ægrotum visitarent, nisi Confessionis Sacramento expiatum: quo facto multorum saluti consultum est. Quatuor à Caluini castris, ad Ecclesiam redierunt, quorum vnus auditor noster erat, qui hæresim Lausannæ ebiberat, cuius ira retinens erat, vt nullo modo nostrorum colloquijs ab ea discedere vellet: sed Dei numine morbo correptus, Sacerdotem nostrum sponte vocauit, à quo in gremium Ecclesiæ receptus, post tres horas migravit è vita. Alter fuit Chirurgus, qui cum esset missus à Gebennensibus ad milites hæreticos saucios curandos, captus est à quodam Duce Catholico, bimestrique spatio carceri mancipatus, post quod libertate donatus, animū ad veram fidem suscipiendam: quod fecit in nostro Collegio, ad quod quotidie veniebat ex pago, duobus miliaribus ab eo distante, summa omnium volup-
tate,

tate, & admiratione.

MISSIO GAIL- LARDANA.

PRIMI omnium, qui finito bello ad Parochias Gebennæ finitimas redierunt, vt Catholicos non ita dudum conuersos in fide confirmarent, fuerunt duo è nostris Patribus; qui, cū nulli alij Sacerdotes in Gebennæ vicinia inuenirentur, necesse habebant eodem die bis, in diuersis Ecclesijs, rem diuinam facere, & in tribus, quatuorue concionari. Cruces à Gebennensibus prostratas erigendas curarunt. Eorum qui in Paschate confiteri, & sacram synaxim percipere per belli incendium impediebantur, confessiones exceperunt, impertito eis postea augustissimo Eucharistiæ sacramento. Matrimonij, & Confessionis, Communionisque sacramenta, conuenientibus in templum Parochianis administrarunt; moribundis Eucharistiam dederunt, omniaque Parrochorum propria officia ex charitate exercuerunt. In hac missione Sacerdos vnus è nostris septem Calvinistas, post abiuratam hæresim absolutos, Catholicæ Ecclesiæ restituit. Ex his mulier annos sexaginta & amplius nata; Alius qui annum quinquagesimum attigit; Tertius Gebennensis, qui tùm Gebennam, tùm vxorem ibi commorantem, quod fidem Catholicam amplecti nollet, reliquit, vt Lugduni inter Catholicos ageret: alius Sacerdos quatuor Ecclesiæ Catholicæ aggregauit.

IN celebri Gebennensium concursu habitæ conciones ab vno è nostris, qui ad ædem dirutam

T

facrum

sacrum fecit, & panem benedictum distribuit, admirantibus omnibus, qui nihil tale à sexaginta annis viderant; cum vero astantem populum Christianum aqua lustrali, quam ipse confecerat, aspergere cœpisset, Gebennenses fugam arripuerunt, & Catholicis risus materiam dederunt. Post tempus breue concionatori narrauit Gebennensis quidam, se à conciuibus in discrimen adductum, quod se nimis attentum concionanti præbuisset, ac si nimiam ex ea voluptatem perciperet. Mater à filio iniurijs laceffita eum domo expulit, tantùmque animo dolorem ex contumelia excepit, vt ad humen profecta se in aquas immerfisset, nisi ab aliquo insequente prohibita fuisset: tamen nostri Sacerdotis industria factum, vt illa filio culpam omnem condonaret, eumque in domum suam ægrota-rem reciperet, à qua ipsum prius eiecerat. Due honestæ Matronæ eademque affines, tanto inter se odio exardescabant, vt ne sibi quidem inuicem salutem impertirent: quod cum etiam in templo fieri animaduertetur, & inde multi offenderentur, eas Confessarius noster induxit, vt ante confessionem se mutuo amplecterentur, & noxam omnem sibi inuicem remitterent; quod fecerunt profusa etiam magna lacrymarum vi.

N O B I L I S quidam ad Iubilæum consequendum profectus, in eas angustias incidit, vt ad contumeliam sibi illatam vlciscendam, fratrem ad inimicum miserit, qui ei duellum indiceret ipso die sacro Beatę Virgini nascenti, nisi se quorundam verborum pœnitere fateretur. Id Sacerdos noster vbi resciuit, rem totam sedauit, & alterum confessione expiauit, sacroque pane pavit. Duo fratres lite cum quodam contendebant, ingentemque pecunia

pecuniæ summam toto biennij spatio, quo exercebant inimicitias, impenderant multo operæ precio, iamque non solum de tribus florenorum millibus agebatur, sed etiam res ad internecionem tendere videbatur; cumque fratrum animi omnem lapidem mouissent, ut cum aduersario rem pacifice transigerent, in vanum laborauerunt. Tandem tamen de cuiusdam Ecclesiastici consilio, fratres ipsi ad Sacerdotem nostrum accesserunt; qui tot impensarum fastidio affecti, dolere se aiebant, quod inimiciarum causa, sacram synaxim percipere non possent: seque omnem operam dedisse, ut inimico satisfacerent; ipsum vero, neque precibus, neque minis adduci posse ut lite desisteret, & nisi Sacerdos noster auctoritatem, qua plurimum apud eum valebat, interponeret, rem omnino esse desperatam; nihilque aliud nisi extremam vtriusque partis ruinam expectandam; præmiumque amplissimum duros se, si res tota componi posset: mirum dictu; tota controuersia sopita est, & lis præsentem Sacerdote, à quatuor arbitris dirempta est; fraterque alter postea inimico reconciliatus est, atque aded aliis, se inimicum persæpe ad mortem quæsiuisse, semelque tentasse ut eum scelopi iactu interficeret.

Dvæ Sodalitates in honorem sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti erectæ, progressu temporis omnino collapsæ erant; Has Sacerdos noster in pristinum statum magna multorum gratulatione restituit, supplicationesque celeberrimæ, quæ tot annis intermissæ fuerant, nunc statis diebus fiunt. Templi cuiusdam turris incendio, vnâ cum campanis, conflagrauerat iam a decem annis; concionatoris nostri voce permoti sunt Parochiani ad eam

instaurandam, campanasque ibi collocandas: manus iam operi admota est, speramusque fore ut propediem res ad finem perducatur. Personarum duarum, quarum corporis salus erat desperata, sumpto Penitentiae & Eucharistiae sacramento, breui conualuerunt. Duarum item aliarum, asperione aquae lustralis potuque, ac esu panis benedicti, conualuerunt a morbo, quo tenebantur. Ex trecentis Catholicis recens ad fidem conuersis, vix tres fuerunt qui in fide nutauerunt, licet quotidie fere omni tempore cum haereticis versarentur, & a militibus tum Catholicis, tum etiam contrariae Religionis vexarentur, & spoliarentur. Vix item fuit Dominicus dies & festus, quin aliqui Christi corpore animum reficerent.

C O L L E G I V M D I V I O N E N S E .

CO L L E G I V M Diuionense ab annis octo, & dimidio dissolutum, hoc tandem anno prope exeunte, ex Edicto Regij praescripto restitutum est. Quo tempore absuit ab ea vrbe Societas, tantum fuit omnium de ea recuperanda desiderium, ut singulis prope annis missi fuerint, de communi totius Burgundiae consensu, Legati ad Regem, qui collegium repeterent, ac pro Societate sponderent. Vota innumera Sanctis in eum finem nuncupata, peregrinationes initae, supplicationes publicae habitae, omnibus aequae negantibus bene vnquam fore ciuitati, nisi Societate reuocata. Edictum porro Regium Senatus, tanta beneuolentiae in nostrum ordinem significatione confirmauit, ut ab eius promulgatione

mulgatione Martinalia placuit, ut illi aiebant, benedici; is est primus dies, quo ius dicere incipiunt, post longiores vacationes. Illud etiam obseruatum, eos, qui alienissimo erant à nobis animo, nostra absentia sic mansuèfactos, ut palam profiteantur, se deinceps non posse non esse nostro ordini amicissimos. Cum autem Collegium & male omnino dotatum esset, & ex alieno plurimo grauatum; communi omnium consensu decretum, ut duo francorum millia dotationi adderentur in annos singulos, & publica pecunia fieret creditoribus satis: ut optabile fuerit Collegio illi cadere, ut sic resurgeret. Initium scholarum frequentes presentia sua cohonestarunt viri Principes, ac Consulares ad vnum prope omnes, & Oratorem nostrum de nostra restitutione verba facientem audierunt.

COLLEGIUM ANICIENSE.

PHILOSOPHIA anno superiori in probationem data, hoc anno dotata est, assignatis ad alendos professores duos, mille quingentis libris. Auxere Collegij ambitum ædes quinque, quarum duarum Reuerendissimi Episcopi liberalitate coëmptæ: Collegij inopiam idem Reuerendissimus trecentis libris ultrò oblati peropportunè subleuauit. Votiuus peregrinantium profectioibus non magis vrbs celebris efficitur, quàm templum nostrum frequens: imò experta in templo nostro nostrorum salubris opera, peregrè venientes animi languoribus, ac peccatorum sarcina opportunè leuantium,

& hos ad repetendam sepius profectiōem allicit, & alios eadem spe illectos inuitat, Ciuium non minor ad nos, quam peregrinorum concursus; videas celebrioribus diebus, aliquot horis antè lucē, templum nostrum sacramenta requirentium multitudine oppletum, duratque ea frequentia ad meridiem, nec omnibus eo interuallo satis fit. Non pauci etiam quarta antè lucem hora, ad templi fores expectaturi veniunt vel adulta hyeme: ibique ad lucernam Æditui præstolantur aduentum, moras temporis nonnunquàm libri spiritualis lectiōne leuantes.

VOLVIT Reuerendissimus Episcopus sex octoue habere Sacerdotes è nostris, qui in æde maxima virgini Deiparæ sacra, venientium peregrè, ciuiumque confessiones exciperent. R. P. Viscrator duos duntaxat concessit; ijs attributus est commodissimus ad id officium locus, erectaque in eade sacra tribunalia, in nostros duntaxat vsus celsura.

PRIMARIO cuidam Abbati placuit, nostra vti opera ad finiendas suorum controuersias; factum ita, ac iuante Deo Cænobitarum animi mutuo inter se amore colligati. Non desunt nobiles, illustresque familiæ, quæ nostram in rebus spiritualibus operam identidem requirant, nec solemniores anni dies sibi recte transegisse videantur, si sine nobis. Sua infirmiori etiam sexui detur laus. Honestæ aliquot puellæ de his, quæ in templo nostro spirituali lacte nutriuntur, stipem ostiatim, atque ad templorum valuas corrogare non erubescunt, vt corrogata cum spirituali fœnore in pauperes erogent; ac tentata innumeris contumelijs earum patientia, dici non posset quantam prodiderit

derit in puellaribus animis firmitudinem atque constantiam.

E nostris vnus hūc Auenione primum appulsus, in morbum inciderat sanè difficillimum, ex loci, quod videbant omnes, insolentia; is cum extremam literarum, quas manu propria B. P. Ignatius obfignarat, particulam, exiguam quidem illam, sed in qua obfignantis dexteræ pondus acq̄ieuerat, è collo appendisset; B. P. implorauit, ne minor in se foret eius benignitas & virtus, quam in alienos iam pridem extitisset, atque in dies existeret. Implorationem hanc optata sic excepit sanitas, vt præter nostrorum, ac medici, viri alias experientis opinionem, duabus post horis febris caruerit, belleque habuerit. Id cum altero ab hinc anno contigerit, non ante hunc reddere licuit, quia modum accepti beneficij hæctenus reticuerat, qui acceperat.

ALIVS in Arueniam profectus feminae nobili, intolerabili quodam dolore ex partu laboranti, dedit partem quamdam exiguam reliquiarum B. P. Ignatij, authorque fuit concipiendi voti in honorem eiusdem B. P: eo factò, soluti quàm primum dolores, ac se mirata est femina, tam nouo tamque præfenti auxiliij genere restitutam.

MVLIERI imponebat dæmon, specie defuncti cuiusdam sibi cognati, ac consilia puellæ suggererat minimè salutaria, quæ dum illa consultis nostris exequi omittit, à dæmone vulneratur, qui eam etiam semi-necem relinquit; resumptis viribus vrgetur ab eodem, minas adhuc grauiores intentante: illa edocta à nostro, atque ab eodem munita sacro amuleto, hostem non timet timentem sibi à sacra bulla, hortantemque illam abijciat

quasi inutilem, ac datam ab homine sibi inimicissimo. Illa ex timore inimici audentior facta, sensit in reliquiario, ac cera consecrata, magnū posse esse præsidium aduersus dæmonem, à quo non est amplius nec læsa, nec illusa.

C O L L E G I V M
B I T E R R E N S E.

EX eorum numero qui exacto Philosophiæ cursu præsentē Senatu, vrbiſque primoribus publicum doctrinæ specimen præbuerunt, vnus fuit non infimæ conditionis, matre natus hæretica, eximiam præ se gerens indolem, comis, officiosus; sed prauis erroribus pertinaciter tuendis contumacior, qui discussa tandem tenebrarum caligine, veritatis radiis locum dedit. Is ab ineunte adolescentia, adeo hæresim imbiberat, vt per quatuor eoque amplius annos, quibus litteris humanioribus vacauerat, quæ ab haustâ semel prauâ doctrina aduerteret aliena, prorsus respueret, & ad salutis monita planè obsurdesceret. Vrgentibus tandem commilitonibus, præstitit se auditurum libenter Patrem è nostris, qui per id tempus in D. Nazarij, ex superiore loco agebat ad populum; fidem liberauit, concionibus sæpenumero interfuit, sed hispidus, & malignus ager sementem diuini verbi minimè accipiebat: semel tamen nouo, præter solitum, numinis afflatu percussus, templum ingreditur, patulas, secundasque oranti aures accommodans. Is forte acriter inuehens in perditos illos, ac profligatos rerum diuinarum retractatores, eorum astutias ponebat ob oculos, simul imperite

peritæ multitudinis deplorabat exitium, quæ illud Cananæ mulieris verè posset vsurpare; Filia mea male à dæmonio vexatur. His auditis ira fuit immutatus, vt proxima sequente nocte, cunctis rei nouitate perculsis, idem ipsum, quod in concione hauserat, clara voce, vbertimque manantibus lacrymis, iterùm, ac tertio emitteret. Ergo certus vocantem sequi Dominum, Patrem à concionibus adit, promittit animum, postque multos, ac varios cùm hæreticorum antesignano sermones habitos, eiusque fraudes explicatas, dat manus; pollicetur trium intra dierum spacium, Ecclesiæ Catholicæ nomen daturum. Vrgente Patre rem eius momenti, cuius est animi salus, minime proferendam: Rectè, inquit, Quid si improviso mortis vadimonio euocarer; atrum, aut candidum calculū ab inexorabili iudice laturus in sempiternum? Vbi crastinus illuxerit, adero: venit summo mane, & Partheniis quibusdam Sodalibus stipatus, in sacello Deiparæ virginis, mira mentis suavitate perfusus, hæresim deposuit.

Quo autem diuini beneficium auxilij esset illustrius, eodem ipso die ciuitatis templa omnia in oculis, & conspectu omnium est ingressus; precibus multo animi sensu profusis, domum petijt, matrem flexis genibus orantem offendit; hæc vt nati vultum longè alium, solitoque sereniorem vidit, rata, id quod erat, Catholicam fidem amplexum, dat se mœrori, & lacrymis. Ille contra triumphans gaudio, & superfundenti se lætitiæ vix temperans; Gaudendi ait, mater, locus, non lugendi; saginatus vitulus iugulandus, quando vnicus tuus perierat & iuuentus est, mortuus erat, & reuixit. Ex illo non desistit eam, quæ precibus, quæ
vali-

validissimis rationibus ad idem vitæ institutum sequendum fatigare. Magna nos spes tenet, parentis animum, quamuis contumacem, filij exemplo expugnatum iri.

H V N C vestigiis consecutus honoratissimæ imaginis adolescens, is Nemauso (asylum est profugatae spei hominum) Biterras se contulit, liberalibus artibus animum applicaturus, ea animi inductione, ut in qua natus, & à primis annis educatus fuerat, hæresim sartam tectamque conseruaret; nihilo tamen minus sub primo grammaticæ præceptore sacramento dicto, successu temporis sociorum pietate incitatus, magistrum pro suggestu Christianæ fidei mysteria expropterea cepit audire libentius, cum que ad virtutem videretur paulo magis, quàm ante procliuus, auresque pronas habere, & vacantes ad auscultationem veritatis, rogatus est præcipua quæque capita, nobis cum eius farinae hominibus in controuersiam venientia, modò cum Patre, modò cum sectariorum signifero conferre. Contulit, Deoque oculorum caliginem dispellente, fidei fanum est ingressus, tanta animi alacritate, ut propalam dictitaret sectariorum doctrinam numeros omnes habere falsitatis, ut pote stygiis enatam oraculis, nostram verò fidem partes veritatis omnes esse complexam. Id ubi accepere nouorum dogmatum Architecti, & satores, tenebrarum suarum antistitem, & choragum adeunt, maturato opus clamitant, ouem rapacibus lupis (hoc enim apud illos nomine sumus, & loco) à fidelium cœtu diuulsam, ad ouile Christi reducendam.

A D serum diei, primis se infundentibus tenebris, lucem exosa manus, orci emissaria, vno agmine

mine in ædes irruunt; æstiuu erant dies, iamque cibo sumpto Neophytus Adolefcens honestæ recreationi ipso in cubiculo animum dabat, cum se ex insperato, fremebundo illo factiosorum hominum globo cinctum aduertit. Primò increpant vniuersi, vt singulis cuiusque lymphata mens suggererat, ipse omnium antesignanus silentio facto, omnium sermonem suscipit; in verbo verba dare conatur: fucato primum lenocinio demulcens, tum quanto dolori sit futurus matri, nunquam expectatæ defectionis nuncius, nec opinatus. Postremò ubi infractum videt animum, in nostros, quorum consilio rem totam gestam sciret, petulanti libertate, & inuidiosa verborum atrocitate inuehitur; hinc ad suos versus, velut exhilarata vultus, verborumque serenitate, spei aliquid restare dicit, nedum obstructa esse omnia; non salutem conclamatam; patere omnibus diuinæ benignitatis fores; vnicum sanitatis remedium videri, si ad illi sanam mentem restituendam, vnanimi ad Deum preces fundant. Posthæc, aliaque permulta, adolefcens iniurium, & fucatum sermonem responso indignum ratus, lepido dicto contentionem omnem clausit; agrè, inquit, habeo quem mei causa tulistis, laborem, certe si in paterna domo agerem, accerferem perquam libenter puerû à cyathis, qui vobis, ex diutino clamore siti oppressis, propinaret. Hoc faceto dicto dimissus ire, ac furoris plenus perditorum hominum cuneus. Ex illo icones, globulos sacros, coronam B. Mariæ, & id genus alia virtutis incitamenta, sacrarum rerum numero habuit, precesque horarias, ne quando obliuisceretur domi, thoraci annexas gestauit. Denique commilitonibus suis eo fuit ad omnē pietatem exemplo,

vt

vt non tyronem Christianismi diceret, sed inter pomeria natum Orthodoxiæ. Duobus illis fuerat incitamento ad Christi fidem amplectendam, nostrorum Scholasticorum alius prouectioris ætatis, qui simul ac nostris est initiatus sacris, Parthenorum sodalium numero voluit adscribi: quo factum, vt auxilio B. Virginis, cui se totum mancipat, interruptis per aliquot annos studijs, ijs intra biennium, nec quoquo modo, sed labore assiduo, feliciori successu sit perfunctus. Insignis quoque fuit conuersio cuiusdam natione Hispani ex familia D. Francisci, qui monachismo relicto, abiecta cuculla, Calvinianam hæresim fuerat professus, quod ineptus esset habitus, qui sacris initiaretur: cum enim iam factus Calvinista, à ministro Calvinistis mitteretur Nemausio Mont-Albanum, contigit, vt dum transfret Bitterris, & in portis ciuitatis peteret duci se ad domum Ministri Calviniste, ad quem habebat literas commendatitias, dolo minime iniurioso ductus sit ad nostrum collegium, vbi à nostris edoctus, & persuasus post paucos dies, iam resumpto habitu, acceptoque comætu, eximia Consulum liberalitate, Romam missus est, quæsiturus peccati sui absolutionem.

E G R E G I A M pacificationis laudem nostri tolerunt; multorum namque inueteratæ inimicitie in arctissimam amicitiam versæ. Matrônæ dum longe nobilissimæ, primoribus ciuitatis coniugij nexu colligatæ, tres & viginti iam annos graues lumbitates gerentes, capitali inter se odio dissidebant: tentata multo ante tempore res, illustrium viroꝝ authoritate, ad concordiam adduci minime potuit; nimirum exulcerati lethali vulnere animi, ad salutaria sanitatis monita penitus obduruerant.

rant. Has vnus è nostris, semel, aut iterum sermone habito, in pristinam gratiam, amicitiamque reduxit, nec à se inuicem modo veniam supplices petierunt, sed incredibili ambæ voluptate perfusæ in oscula, & amplexus venerunt, ingenti vi lacrymarum expressa, madentibus oculis, ac genis; planè vt omnibus constaret, discordiæ fomitem omni ex parte extinctum. Earum altera, haud multo post, vel vno elapso mense, discessit è vita; ingentibus prius Deo, ac Societati gratijs habitus, quod non vltimum vitæ diem obiisset, quàm inimicæ iniuriam condonasset.

SIMILE quippiam in præpostero, atque peruerso homine contigit. Impurissimus, ac turpissimus vna omnium voce dicebatur, quod voluptati, sensuumque indulgentiæ nihil non tribuere esset assuetus; alia omnia cogitantem, ingens vis morbi adorta est, qui & ipsi causa salutis fuit: tenebatur lecto corporis doloribus oppressus, & retorquens in posteriora mentis oculos, arguente ipsum scelerum conscientia, præteritæ vitæ annos recogitabat in amaritudine animæ suæ; cum repente se illi horrificæ malorum geniorum species obijciunt, vnaque præ ceteris horribilior, quæ accensas manu faces vtrò, citròque contorquês, extrema inferorum supplicia intentare videbatur. Territus animi miser, obrigit primò, sistendum se coram tribunali præfractæ, & inexorabilis Iustitiæ credebat; incertus gratiæ, ne viuus in Tartarum, cum ipsis, vt aiunt, vestimentis illico raperetur; dehinc vbi sese paululum ex pauore collegit, supplices ad cælum tendens manus, magno clamore diuinum implorat auxilium. Ad eas voces (mirum dictu) atra illa, & feralis dæmonum turba discessit,

fit,

fit, repetit animos, & paululum respirat a metu; tum verò stygius Protheus minaciori in ipsum vultu insurgit, iugulum petens; tremens ille, & tum obiecta re adeo terribili, tum subito mentis motu exalbescens, nec attollere oculos, aut hincere audens, suspensus animo fuit, sene illi permitteret; cum presentissimam diuini numinis opem sensit, eam mentem obijcientis, ut quam primum luce sceret, Sacerdotem nostrum curavit aduocari; quo viso, protinus terrorum aculeos omnes, scelerumque colluuiem è precordijs exhaussit, piaculari iudicio conscientiae sibi mentis facto, exiguoque post spatio, ex conclamata fermè valetudine ita emerfit, ut illi Deus, quemadmodum animi, sic corporis medicinam fecisse videretur: castigato dehinc vetere luxu, nouum induit hominem.

ALIVS, ætate, & offensionibus grauis, non tenui loco ortus, cum per duodecim, aut circa, annos in flagitiorum tenebris & cæno iaceret, in Christi lucem extrahi se nullo modo patiebatur, atheus verius, quam Catholicus, aut hæreticus; per nostrorū vnum diu, multumque obluctans, ad euomendam animi sanie, plagasque nudandas, tandem aliquando est perductus, nec plus tribus mensibus superstes vixit. Multorum damna, qui inauspicatis nuptijs coniugati simul agebant, refarta, sunt enim hic promiscua connubia, nihilque Religioni ducunt filias vxores illis adiungi, quos inter, prohibitus necessitudinis, & cognationis gradus intercedit; eiusmodi contagionem quotidianum cum hæreticis conuerrium intulit, ex quibus tamen quadraginta, præter supra memoratos, ad integerrimam Christi sponsam, cui repudiatio-

nis tabellam dederant, denuo se adiunxerunt; omnium tamen insignis planè extitit nobilis, atque ornata matronæ conuersio, quæ retundendæ hæreticorum audaciæ luculentissimam occasionem præbuit, ob habitas cum his disputationes duas, de quarum vtraque aliqua breuiter perstringam.

IPSIVS coniux, tum amplissima Consulis dignitate perillustris, tum studio Catholicæ religionis promouendæ, quam Tolozæ non ita pridem fuerat professus, omnibus carus, ardentissimo tenebatur desiderio vxoris in eadem ipsa Christi castra deducendæ. Quæ nihilominus nostræ Societatis homines ita ingenito prosequeretur odio, vt ne ipsum quidem Iesuitarum nomen æquis auribus vsurpater. Hic patrem qui per id tempus populo erat à concionibus, conuiuio excipit, opportunissimam fore occasionem ratus cum ea congregandi: illa primum coniugis dolum subodorata, eius latus nudum reliquit; haudque adduci potuit, vt in patris conspectum se daret. Pater omnia momenta obseruabat, quò eius aures nancisceretur, optatis respondit euentus; in eius sermonem se insinuauit, breuique secretiora fidei nostræ mysteria adèò facile explanauit, clare vt videre posset, se intra huius Ecclesiæ septa contineri, quæ plurima sibi opposita amplecteretur. Nutare cœpit, immotus ante, mulieris animus; verum se ab assensu sustinuit, imparem dicens fallacibus eiusmodi captiionibus (sic enim appellabat contrariarum rationum momenta) discutiendis; curaturam primo quoque tempore, præsentem iusto vtriusque patris hominum numero, contorta illa & aculeata sophismata à Ministro dissoluerentur.

Hæc arrepta facultate Pater, qui cum eo congregari

gredi maximopere cupiebat, ut palam se vera dixisse faceret, iam ouans gaudio, ut futurę certę victorię occasionem vrget, Ministro dies dicitur. Ille nec opinata prouocatione vehementer percussus, omnes vias tentat deserendi vadimonium, vitandique congressus illam esse decernit expeditissimam, dicere se minus commoda vti valetudine, turpis hęc detrectatio certaminis, titubanti mulieri eò maiorem iniecit dubitationem, nihilominus tamen, pro suo erga Religionem animo, sectarios admonet, ita insignem ignominie notam suo pastori inuri ne patiantur. Ergo suorum magis vocibus coactus, quàm mente ad id propensa, adest factus, instructusque in ipsa mulieris æde, exiguo Catholicorum numero, hereticorumque longè frequentiori, qui suppetias laturo, eius cingebat latera: ipso namque disputationis ingressu (quam iniquis licet pactionibus, non inuitus accepit Pater) diffidens miser cause, circumstantem suorum turbam infimis precibus rogauit, ut eius letionem, si qua forte in re minus consentanea protulisset, susciperent. Catholicorum cachinnis meritisimo accepta vox. Tum ille demisso capite pallidus, exanimis, voce semimortua, vnum aut alterum Caluini argumentum in sacrosanctum Missæ sacrificium recitauit; quæ Pater ita dilucidè, ac verè soluit, ut exultarent letitia Catholici, sectariorum quidam responsiones plausu probarent. Cùm ille nullum contorqueri telum videret, quod non in suum caput recideret, nec tamen se honestè à pugna subducere valeret; conspumare vir obeso vultu, ac prominente vètre debacchari, furere, immanique, & truci genere verborum, nostros, nostramque doctrinam proscindere; ita disputationi

finis

finis additus; muliere clara voce, ut omnes audire possent, affirmante, crudelia illa conuitorum verba, ad irritandas citius mentes, quam difficultates soluendas accommoda, offendiculo sibi fuisse vel plurimum. His vocibus exacerbati sectariorum animi, cum prope intelligerent, ut res ipsa maximo illorum malo docuit, primatiam mulierem ad Ecclesie Catholice cœtum aggregatam, exemplo suo non paucos attracturam, nullas non adhibere machinas, quo iam oppugnatam ab expugnatione tuerentur. Itaque nunc occultis cuniculis adorti, nunc aperto impetu, cadente in irritum conatu, ne se omnino profligatos ostenderent, & aliqua ratione vulneris accepti famam eleuarent, hoc egerunt, ut denuò conuenirent; illa non aliud se habere in optatis affirmat, quam veritatem edoceri. Minister, cum suam existimationem vehementer obreri cerneret, & excitari expectationem per similes euentus; ita est deterritus, ut de congressu quam honestissimè vel declinando, vel differendo diligenter ageret; sed cunctatio longè turpior visa, mouit hominem, ut ne dedisse manus videretur. Conueniunt, concursu etiam maiore: expectatur quonam tandem telo esset vsurus iste gygas in cælum. Ecce tibi non timidè, non hæsitanter ut primo congressu, sed audacter, sed ardentè, sed voce quam poterat syllabatim articulata, se in æternum diuinæ præscientiæ album relatum asseuerat; adeoque certum obtinendæ illius felicitatis (quæ merces vna est emeritorum Dei militum) nullis ut inde machinis deturbari posset. Æquo liberior assertio primo risu, dehinc sibilis, postremò clamore est explosa, nam præterquam quod minimè in rem præsentem cadebat, Pater
V tum

tum productis fidissimis testibus, rationibus nimirum ex spurcissimis ipsorum fontibus derivatis, tum ipsius à superioribus dissentientibus verbis, in eas hominem angustias redegit, ut palinodiam canere cogeretur, non disputationi sed ludibrio expositus; magno documento omnium, qui palam ex disputatione concludebant Calvinistas, nulla in re sibi (cum absit pertinacia) constantes, modò in hanc, modò in illam opinionem Academicorum more transire; magna voluptate non Catholicorum solùm, sed ipsius mulieris, quæ finito congressu, in Patris se clientelam obtulit: paucisque post diebus Catholicam fidem, ut testatissimam, & consignatissimam, est amplexa, ut iam exemplo sit integerrimæ fidei, iuxta, ac pietatis. Matronæ etiam primariæ inductæ, ut in orbem egenis in publico Nosocomio ministrarent. Non defuit eiusdem, in agros ex nostris, charitatis materia; qui tamen, quamvis gravissimo morbo impliciti, valetudine facti sunt meliores. In Marsilianensi missione egregiè à sacerdote nostro opera posita; ludiones publica impensa conducti, sentina totius vrbs, exhausti; iuramenta, quæ in consuetudinem publicè, privatiq; venerant, penitus ablegata.

R E S I D E N T I A A L B E N A C E N S I S.

VBERIORES sunt Dei gratia fractus in dies Albenacensis Residentiæ: Quæ binarum scholarum accessione mirè hoc anno decorata est: ad id domum percommodam, sed valde per superiorum

riorum bellorum clades vastatam, Illustrissimus Cardinalis à Ioyosa; alteram huic vicinam ciues attribuerunt. In his facellum, duæ scholæ, area peramœna, & cubicula intra duos fere menses, cōcinnata sunt; ea nimirum celeritate, vt negarint viti primarij tantum operum intra tam breue spatium, ab vrbe tota perfici potuisse. Maturandum quippe visum erat opus, ne hæretici, quibus scatet vrbs, rem totam impedirent. Ferijs igitur Pentecostæ data est publicè diuitis Epulonis historia, cui dramati multo antè prohibuerat Minister, ne suorum quisquam spectator adesset, illud iactans, velle se eandem historiam pro concione tractare. Verum cum videret suam ad concionem vndecim auditores conuenisse, supra modum indignatus, vbi aliquamdiu furori, blaterando, comminandoque, indulgit; soluta concione, ad actores & ipse nostros inuisendos accessit. Caluinianorum liberos, vt auerterent à nobis, auocarentque Ministri, coacta Synodo statuerunt, sub anathematis pœna, vt ne parentes, ac curatores illis ratione vlla permitterent, scholarum nostrarum aditum. At bruti fulminis fragore remisso, iterum redierunt. Et Deo fauente haud quaquam infelicia sunt initia, crescitque adèò in dies auditorum numerus, vt de laxandis scholarum angustiis, aut certè pluribus adiungendis, cogitandum videatur.

ABIVRATO Caluino, sese in Ecclesiæ sinum receperunt, supra quinquaginta. Ex his, Matrona nobilis, annos viginti quinque hæresim, animo quamuis fluctuante professa, obiurganti crebro matri promiserat, nomen se ante obitum daturam fidei Catholicæ. Itaque in hydropisim tandem incidens, cum de vita agi cerneret Sacerdotem

tem nostrum semel, iterum, ac tertio postulat, à quo Religionem edocta, Ecclesiæ reconciliata, & Sacramentis expiata, non multò post animam verè Christianam Deo, constantemque reddidit. Neque silentio prætermittendus est medicus Albanacensis reditus ad Ecclesiam, cui iam ante annos tredecim vale dixerat, non tam religionis novæ, quàm parentum imitandorum studio: hic à nostris frequenter de medicina animæ faciendâ monitus, multa sæpè promiserat, verùm promissis non stare, obstabant graues patris comminationes. Quas tandem vt vinceret fecit Deus, partim vexatione quadam intellectum dante, partim spectro quodam nocturno, haud iniucundo; partim, vt piè credibile est, B. P. N. Ignatij precibus: si quidem eo ipso die, quo cælesti regno potiri hic cœpit, moras ille rupit, Caluini venenum euomit, hilariterque ad templum, ac mensam sacram, comitante honoris ergo ad vtrumque clarissimo Marchione Mont-loræo, frementibus hinc Calvinianis, illinc Catholicis gratulantibus, accessit.

REMIGEM agebat inter Catholicos multos vnus Calvinianus, quem Socij non rarò ad meliorem mentem adducere, sed frustra, sunt conati. Demum impendente, iamque factò naufragio, cùm natatu vitæ consulendum esset, succedent ceteri, vt Deo, Deiparæque virgini voueat, fidem se Catholicam amplexurum, si ex mari emergat; mirum dictu! natanti ecce sit obuius arenæ agger, in quo pedem fixit, ac biduum substitit: quoûsque nimirum ab aduentante nauicula excipitur, & in continenti collocatur, vnde non multò post Nemausum se contulit, sacerdoti nostro
rem

rem cum lacrymis exposuit, votum persoluit, & sese penitentiae sacramento communiuit. Neque contemnendum est, quod ludimagister, qui, effosso sibi per quemdam oculo, ut vindictam commodius sumeret, amicitiam sibi cum Calvinistis, utpote locupletioribus, ieiundam ratus, mentis oculos sibi à sathana erui, Caluini professione voluerat: Nemausum cum literis ad ministros commendatiis appulsi, diuina duce prouidentia ad sacerdotem prius nostrum, quam ad ministros adducitur; à quo hæresim dedoctus, Ecclesie reconciliatus, sacramentis expiatus, ac demum vindictam litemque penitus abijcere persuasus est. Eadem in vrbe concionantem per aduentum sacerdotem nostrum audiebant Calviniani multi, quos dum ministri à nostris, ad suas conciones horarum concursu traducere nituntur, operam perdunt. Vix enim, ac ne vix quidem vlla fuit ab illo concio habita, cui non interfuerint multi.

In festis natalitiis confessione animum expurgarunt, panemque Angelico refecerunt quadringenti vel quingenti, qui numerus admirationi multis fuit, tum quod iam inde à triginta annis, tale nihil fuit obseruatum: tum quod ex Nemausensium viginti quatuor, aut viginti quinque millibus Catholicorum vix forte numeretur tria millia. Inopia pressus quidam opifex, duobus, quos rectè valentes habebat, liberis, mortem imprecatus, vno paucis post diebus, altero paucis post hebdomadis vita functo, impatientiae culpam agnouit, prodiditque illud; addens memoria non indignum, quod qui prior obierat, ut vt biennis, patri planè vigilanti, post mortem apparuit, interque amplexus dixit, Caue, mi pater, ne Calvinianus euadas. Institutam Albenaci

vna cum Sodalitate anno superiore, sacrosancta Eucharistię solemnem, primo cuiusque mensis dominico die, circumgestationem, modo celebriorem facit scholasticorum nostrorum pie concinentium numerus: fecit autem celeberrimā, cum die eidem corpori Christi sacro linteati processerunt, præ manibus gestantes depicta, vncialibus literis, diuina oracula, sanctorumque PP. qui post Christum Dominum & doctrinā, & religione in Ecclesia floruerunt, sententias, quibus augustissimi Sacramenti veritas confirmatur.

P O E N I T E N T I V M numerus, cum in vrbe, tum foris auctus. Crebræ admodum fiunt in vicinos pagos, & oppida excursions; missiones etiam nonnullæ in aduentum totum & quadragesimam, fructu non sanè pœnitendo. Tanta nonnullibi morum mutatio, vt non desint qui didicerint, se iam primum didicisse, quid sit confessio, quid synaxis, quid denique Christianè viuere: sint & nonnulli, qui sibi à multis illicitis temperent, ob nostrorum reuerentiam, illud sæpe in ore habentes, Quid dicent PP. vbi hoc perceperint? Graues inimicitia, non semel extinctæ: atque interdum eiusmodi, vt in discrimen veniret nobilium non paucorum vita, etiam primariorū. Erat parenti admodum pio, filius non admodum Catholicus, nedum pius; hunc ille sæpenumero de vita religiosius agenda monet, sæpe rogat; sacerdoti vt nostro confiteri ne recuset; vtrumque negligit filius: ad extremum orat Pater, vt quod paterna cohortatione, autoritateque fieri nequinerat, morbo aliquo graui Deus ipse perficeret. Impetrat pater salutarem morbū filio, qui repentina pleuritide tantum non enectus, antiquius habuit nihil, quàm

vt sacerdotem nostrum accersiri iuberet, qui v-
 biconscientiam aperuit, conualuit. His, & ceteris
 Societatis muniis afficiuntur indigenæ. Hæretici
 quidem odio nos plusquam vatiniano, confictis
 identidem calumniis, prosequuntur. Catholici
 autem, ac potissimum eorum nobilissimi (quippe
 nobilitas Viuariensis fermè tota, nouas Caluini o-
 piniones detestatur) singulari nos beneuolentia
 complectuntur, negantque fieri posse, vt res Chri-
 stiana tot inter hostes diu salua consistat, nisi So-
 cietatis homines, certas hic, atque perpetuas se-
 des obtineat.

DOMVS PRO- BATIONIS.

ANNVS est quo fundamenta iaci cœpta no-
 uæ domus, quæ hocce tandem, auxilio Dei &
 piorum beneficentia, fastigium accepit opportunè,
 vt hac nostræ Societatis in Gallia instauratione,
 plurimorum desiderijs, auidissimè Societatem
 prensantium, fieret satis. Ex veteranis quos aluit,
 quidam extrema quadragesima in pagum euoca-
 tus à viro nobili, reuocandis animis magnopere
 incubuit, concionando, confessiones audiendo,
 hæreticos refutando; quorum ministrum pro ve-
 ritate ita pudore suffudit, vt non modo prouoca-
 tus hiscere non auderet, sed ne in lucem & con-
 spectum hominum veniret, clandestina & ignomi-
 niosa fuga se subtraxit: qua cognita domestici vi-
 ri nobilis, quasi feram venando, hominem sunt
 persecuti; quin & ipse Dominus pagi, præter eum,
 quem ex vsu & consuetudine hominis nostri fru-

Etum cœpit, illum etiam in publicum contulit, vt ministro aditum pagi prohiberet in perpetuum. In vocatione eorum, qui Societatem iniere, hæc singularia. In procliuem & præcipitem locum adductus adolescens, dum nouitiatum petit, tutela & ope Angeli sui, cui se tum ex animo commendauit, præsentis mortis periculo eripitur. Alter verò animum despondens ex dilatione rei optatæ, in manus librum capit, primùmque in hæc verba incidit, (Perite & accipietis, pulsate & aperietur vobis, nam quæ ad salutem pertinent non citò dantur, sed aliquando differuntur, vt deinde dulcius habeantur) quibus recreatus respexit se, & erexit ad ardua quæuis superanda.

Fuit qui totis sex septemue annis Patrem adducere constanter perstitit in consilium religionis à Deo sibi inspiratum, sed frustra, donec illum in ealirium tricas ipse Deus coniecit, ex quibus cū exire vellet nec posset, intellexit demū lege talionis secū agi, vt qui aditum vitæ religiose filio obstrueret, exitum negotij molestissimi non inueniret; Itaque vbi se in consilium adhibuit, filio potestatem facit Deo famulandi, simulque præter spem ius caute obtinet, magna animi lætitiâ. Duo alij non tam diu illi quidem pugnarunt, sed non minori conatu, pari certi victoriæ exitu. Etenim alter simul ac cogitata aperuit, sūsque deque domū confudisse visus est, cūm omnia alia ratione, tum imprimis maternis lacrymis ad defectionem tentatus est: ergo vt earum vim retundat, secedit à turbis, Dei matrem, cui à puero deuotissimus fuerat, humili oratione in auxilium vocat, quæ pro sua in clientes pietate, periclitanti non deest: tyronis enim mater, quæ metroris leniendi causa alio se subduxerat, vocem hanc

hanc audire visa est (Peccatum hoc tibi imputabitur) qua perterrita illicò ad filiù accurrit, & , Fili, ait, si nemo hominù tibi huius consilij author est, sed Deus solus, pro te facio : vtque dictis fidem afferret, marito persuasit, benedictione filio imperita, vocantem Deum sequi vt sineret.

ALTERI idem Deus alia omnino ratione prouidit, eadem tamen sapientia & bonitate. Reuocatus erat hic à parentibus, qui certis iam nunciis acceperant filio Societatis ingressum patere, quod ille, quærente Patre, ingenuè passus est, quamobrem excandescere, & se ac natum in omnem partem versare, minis territare, blanditijs pellicere, officij & obedientiæ ratione à cœptis deducere tentat: ille contrà pro se ac Dei voluntate stare, vtque rem suam feliciter perficeret, post aliquot dies matrem solam aggreditur, eamque tanta rationum efficacitate premit, vt in suam venire sententiam coegerit. Sed non ita facile se præbuit Pater, adhibet enim propinquos quòsque, & alios conditione ac dignitate facile primarios, qui sua auctoritate detorqueant animum adolescentis; cum porrò & isti nihilo magis proficerent, tum demum omnia miscere Pater, & commoto ex amore stomacho, asperius compellare filiù cœpit; cuius impetum, instinctu plane diuino, vt frangeret filius, parentis genibus aduoluitur, & acerbiter verborum, suauitate responsionis delinit, felici conatu, causam tamen tunc temporis non vitavit penitus. Itaque vertit se ad Deum & eius matrem Virginem, cui in Parthenico sodalitiò ab aliquot annis se deuouerat, atque ita impetrat, vt pater Deum, non homines amplius huius disceptationis iudicem eligat. Ergo illuxerat dies natalis
parentis,

parentis, quam ille quorannis festam religioſe agebat, ea ipſa dirimendæ controuerſiæ dicitur, præparatis animis ad auguſtiſſimi corporis Chriſti participationem, venit ad rem ſacram: ſub tempore communionis Patri viſum eſt interrogari poſtmodò filium, num ab aliquo mortalium ſubornatus, vitæ religioſæ conſilium ſuſcepſiſſet: cum negaſſet ille conſtanter, vt res erat, à ſacro, ſpectante plurimorum hominum cœtu, magna animi lætitia filio bene precatur, & illum Deo mancipat, introitūque contiuiuo conſanguineis, pacati animi, & Deo plane obſecundantis ſigna edit.

P R O V I N C I A
A V S T R I Æ.

NUMERAT hæc Prouincia Socios quadringentos triginta quinque; duodecim Collegijs; quinque Reſidentiis, vna domo probationis, & ſeptem Miſſionibus conſtans. In Collegio Vienneni ſunt quadraginta ſeptem. In Græcenſi octoginta octo. In Pragenſi & Olomucenſi vtrouique triginta ſeptem. In Sellienſi vndeuiĝinti. In Cromlouienſi ſexdecim. In Comotouienſi nouemdecim. In Nouodomienſi viginti octo. In Labacenſi quatuordecim. In Glaceniſi tredecim. In domo Brunenſi quatuor ſupra ſexaginta. In Reſidentia Turocienſi octo. In S. Bernardi quinque. In Miſleſtadienſi ſex. In lincenſi tres. In Miſſione Iudenburgenſi totidem. In Zoſuarienſi, & Caſſonienſi vtrouique duo. In Liſtouienſi vnus. Alcer
in